

POSTANOWIENIE

Dnia 13 października 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bronisław Czech (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Barbara Myszka

w sprawie z wniosku Banku P.(...) S.A. w Ł., którego następcą prawnym jest G.(...) Bank S.A. w K.

przeciwko C.(...) S.A. w K. w upadłości

o wydanie dalszego tytułu wykonawczego,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 29 września 2005 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 31 marca 2005 r., sygn. akt IV Cz (...),

1. "Czy art. 793 k.p.c. ma zastosowanie co do bankowego tytułu egzekucyjnego wystawionego na podstawie art. 96 ust. 1 prawa bankowego, uwzględniając treść art. 96 ust. 3 prawa bankowego?

2. Czy sam fakt przejęcia na podstawie art. 147 prawa bankowego banku, który wystawił bankowy tytuł egzekucyjny - po wydaniu postanowienia w trybie art. 793 k.p.c. - uzasadnia uwzględnienie zażalenia na wymienione postanowienie?

3. Czy bank, który jest następcą prawnym banku, który wystawił bankowy tytuł egzekucyjny może domagać się w trybie art. 788 k.p.c. nadania takiemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, czy też jest uprawniony we własnym imieniu wystawić w trybie art. 96 ust. 1 prawa bankowego bankowy tytuł egzekucyjny w celu przymusowego zaspokojenia w postępowaniu egzekucyjnym?

4. Czy dopuszczalne jest nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności przeciwko dłużnikowi, co do którego ogłoszono upadłość z możliwością zawarcia układu w przypadku, gdy wierzytelność wskazana w tytule egzekucyjnym jest objęta tym postępowaniem upadłościowym?, a w przypadku negatywnej odpowiedzi na pytanie postawione w punkcie 4,
5. Czy na wierzycielu, którego wierzytelność stwierdzona została tytułem egzekucyjnym i zabezpieczona zastawem, a zatem nie objęta układem stosownie do treści art. 273 § 2 prawa upadłościowego i naprawczego, ciąży obowiązek wykazania stosownie do treści art. 786 § 1 k.p.c. istnienia zastawu uprawniającego do zaspokojenia się z majątku upadłego dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym poza postępowaniem upadłościowym?
6. Czy w sytuacji, gdy wierzycielowi został wydany tytuł wykonawczy, możliwe jest wydanie w trybie art. 793 k.p.c. dalszego tytułu wykonawczego z ograniczeniem jego zakresu do niektórych składników majątku dłużnika w sytuacji, gdy do prowadzenia egzekucji z tychże składników możliwe jest wykorzystanie pierwszego tytułu?, a w przypadku pozytywnej odpowiedzi na postawione w punkcie 6 pytanie,
7. Czy sentencja postanowienia wydanego na podstawie art. 793 k.p.c. winna wymieniać części majątku, z którego wydany tytuł wykonawczy uprawnia do egzekucji, czy też możliwe jest określenie tej części majątku w sposób negatywny (przykładowo z wyłączeniem prawa do prowadzenia egzekucji z konkretnych składników majątkowych)?"

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Dłużnika C.(...) S.A. w K. łączyła z Bankiem P.(...) w Ł. Oddział w K. umowa kredytowa z dnia 14 września 2000 r. (kilkakrotnie aneksowana) na kwotę 15.000.000,00 zł. Dłużnik złożył w odpowiedniej formie oświadczenia o poddaniu się egzekucji co do kwoty 8.367.080,00 zł. Wobec braku spłat Bank wypowiedział umowę kredytową ze skutkiem na dzień 23 marca 2003 r. Wobec braku reakcji ze strony dłużnika, Bank P.(...) S.A. Oddział w K. wystawił w dniu 4 kwietnia 2003 r. bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) na kwotę wynikająca z umowy plus odsetki bankowe i skierował do Sądu Rejonowego w K. wniosek o nadanie klauzuli

wykonalności temu tytułowi z ograniczeniem odpowiedzialności dłużnika do kwoty 8.367.080,00 zł.

Sąd Rejonowy w K., postanowieniem z dnia 18 czerwca 2003 r. nadał „klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) wystawionemu przez wierzyciela Bank P.(...) S.A. w Ł. w dniu 4 kwietnia 2003 r. przeciwko dłużnikowi C.(...) S.A. w K. z ograniczeniem odpowiedzialności dłużnika do kwoty 8.367.080,00 zł (...)”. Na podstawie tego tytułu wykonawczego wierzyciel skierował egzekucję do papierów wartościowych dłużnika, których odcinki zbiorowe zostały zdeponowane w Banku P.(...) S.A. Oddział w Ł.. Egzekucję prowadzi Komornik Sądowy Rewiru II przy Sądzie Rejonowym w Ł.

Następnie Bank P.(...) S.A. w Ł. złożył wniosek z dnia 7 sierpnia 2003 r. o wydanie drugiego tytułu wykonawczego przez nadanie klauzuli wykonalności przedmiotowemu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, twierdząc, że „pragnie skierować egzekucję w stosunku do pozostałych składników majątkowych dłużnika (...) w rewirze komorniczym właściwym ze względu na siedzibę dłużnika”.

W okresie po złożeniu tego wniosku, a przed jego rozpoznaniem, Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2004 r. ogłosił upadłość dłużnika - C.(...) S.A. w K.

Sąd Rejonowy w K. orzeczeniem z dnia 16 lipca 2004 r. postanowił „wydać oprócz pierwszego tytułu wykonawczego obejmującego bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) r. wystawiony przez wierzyciela Bank P.(...) Spółkę Akcyjną w Ł. w dniu 4 kwietnia 2003 r., któremu nadana została klauzula wykonalności przez Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 18 czerwca 2003 r. wydanym w sprawie o sygn. akt I Co (...) z ograniczeniem odpowiedzialności dłużnika do kwoty 8.367.080,00 zł. (...) – dalszy tytuł wykonawczy wierzycielowi Bankowi Przemysłowemu Spółce Akcyjnej w Ł. celem wszczęcia egzekucji ze składników majątkowych dłużnika za wyjątkiem papierów wartościowych zdeponowanych w Banku P.(...) Spółce Akcyjnej w Ł. i oznaczyć tytuł ten liczbą porządkową 2(dwa).”

Postanowienie to zaskarżył dłużnik zażaleniem, wnosząc o jego uchylenie.

Z dniem 27 grudnia 2004 r. nastąpiło przejęcie Banku P.(...) w Ł. przez G.(...) Bank w K., na podstawie art. 147 Prawa bankowego z 29 sierpnia 1997 r.

Sąd Okręgowy w K., rozpoznając zażalenie dłużnika na wymienione postanowienie o wydaniu drugiego tytułu wykonawczego, powziął poważne wątpliwości i dał im wyraz w postanowieniu z dnia 31 marca 2005 r., przedstawiając

Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawne wymienione w komparycji niniejszego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedstawione zagadnienia prawne powstały w związku z rozpoznawaniem zażalenia na postanowienie o nadanie klauzuli wykonalności drugiemu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu. Zagadnienia te przedstawione, w dosyć skomplikowanym stanie faktycznym (ogłoszenie upadłości dłużnika po złożeniu wniosku o wydanie drugiego tytułu wykonawczego a przed rozpoznaniem tego wniosku, przejęcie banku-wierzyciela przez inny bank po wydaniu drugiego tytułu wykonawczego, treść drugiego bankowego tytułu egzekucyjnego, zastaw na papierach wartościowych dłużnika, będących przedmiotem egzekucji), są interesujące i ważne; nie mogą być jednak rozstrzygnięte w uchwale w sprawie niniejszej, podjętej na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. W judykaturze jest bowiem przyjęte, że sąd drugiej instancji może przedstawić Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne, jeżeli takie rozstrzygnięcie jest niezbędne do wydania orzeczenia w sprawie (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 30 maja 2003 r., III CZP 30/03, Lex nr 109444; z dnia 22 października 2002 r., III CZO 64/02, Lex nr 770033; z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, Lex nr 57210; z dnia 24 maja 2002 r., III CZP 30/02, Prok.i Pr. 2003, nr 3, s. 38; z dnia 8 marca 2002 r., III CZP 10/02, Lex nr 55128; z dnia 27 lutego 2002 r., III CZP 2/02, Lex nr 75253; z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, Lex nr 52571; z dnia 14 marca 2001 r., III CZP 53/00, Lex nr 52363; z dnia 13 kwietnia 2000 r., III CZP 39/99, Lex nr 51656; z dnia 13 kwietnia 2000 r., III CZP 2/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 200). Taka sytuacja nie zachodzi zaś w niniejszej sprawie.

Według uregulowań zawartych w art. 96-98 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm., dalej p.b.), banki mogą wystawiać bankowe tytuły egzekucyjne (dalej: b.t.e.) na podstawie ksiąg banków oraz dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych (art. 96 ust. 1), w przypadku zaś egzekucji przeciwko kilku osobom lub z kilku części składowych majątku dłużnika mogą wystawić „dalsze tytuły egzekucyjne” (art. 96 ust. 3). Bankowy tytuł egzekucyjny, prawidłowo wystawiony, może być podstawą egzekucji prowadzonej według przepisów kodeksu postępowania cywilnego po nadaniu mu przez sąd klauzuli wykonalności, jeżeli spełnione są wymagania przewidziane w Prawie bankowym (art. 96 ust 2 i 3, art. 97 i 98).

Wystawianie bankowych tytułów egzekucyjnych jest jednym z podstawowych przywilejów banków, które przez to uzyskują znaczne ułatwienie w dochodzeniu swoich wierzytelności przez możliwość wystawienia przez bank – wierzyciela tytułu egzekucyjnego, z pominięciem, np. postępowania rozpoznawczego przed sądem. Przepisy Prawa bankowego, regulujące zasady wystawiania b.t.e. i uzyskiwanie na nie klauzuli wykonalności, są normami szczególnymi w stosunku do unormowań kodeksu postępowania cywilnego. Jest to przywilej wyjątkowy i biorąc pod uwagę zasadę równości wobec prawa, należy dokonywać jego ścisłej wykładni (por. np. uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 stycznia 2005 r., P 10/04, OTK-A 2005, nr 1, poz. 7 oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2004 r., III CZP 98/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 27).

Przedmiotem postępowania w sprawie nadania klauzuli wykonalności, uregulowanego w art. 776-795 k.p.c., jest badanie, czy dokument przedstawiony przez wierzyciela ma wszystkie cechy tytułu egzekucyjnego oraz, czy na jego podstawie może być prowadzona egzekucja (por. np. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2004 r., III CZP 44/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 151).

Art. 96 ust. 3 p.b. dotyczy wystawiana „dalszych” tytułów „egzekucyjnych” przez bank, zaś art. 793 k.p.c. reguluje kwestię wydawania przez sąd dalszych tytułów „wykonawczych”. Bankowy tytuł egzekucyjny staje się tytułem wykonawczym po nadaniu mu przez sąd klauzuli wykonalności (art. 97 i 98 p.b.). Klauzulę taką umieszcza się na tytule egzekucyjnym przedstawionym przez bank (art. 783 § 3 zdanie drugie k.p.c.) i wydanym stosownie do art. 96 ust 3 p.b.

W związku z tym istotne znaczenie ma w sprawie okoliczność, czy bankowy tytuł egzekucyjny, dołączony do wniosku Banku P.(...) S.A. w Ł. o wydanie drugiego tytułu wykonawczego, odpowiada wymaganiom zawartym w art. 96 ust. 2 i 3 p.b.

Art. 793 k.p.c. i art. 96 ust. 3 p.b. regulują inne sytuacje prawne.

Pierwsza norma dotyczy sytuacji, w której istnieje tytuł egzekucyjny pochodzący od sądu i wydany już pierwszy tytuł wykonawczy, o wydaniu którego uczyniono wzmiankę na oryginale tytułu egzekucyjnego (§ 222 ust 1 rozp. Min. Spraw. z dnia 19 listopada 1987 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych, Dz.U. Nr 38, poz. 218 ze zm.). Dalsze tytuły wykonawcze różnią się jedynie celem, dla którego zostały wystawione, oraz numerem kolejnym (§ 218 ust. 2 wymienionego rozporządzenia), co należy uwidocznnić w ich treści (ściślej: w

postanowieniu uwzględniającym wniosek o wydanie kolejnego tytułu wykonawczego).

Wymieniony przepis Prawa bankowego odnosi się zaś do wydawania przez bank dalszych tytułów „egzekucyjnych” – w zależności od oceny banku – co nie oznacza, że mamy w tym przypadku do czynienia z powstaniem tytułu wykonawczego, uprawniającego do egzekucji przeciwko podmiotowi (składnikowi mienia) wskazanemu w tytule. Każdy, także „dalszy”, bankowy tytuł egzekucyjny podlega ocenie sądu nadającego klauzulę wykonalności. Wynika to także z faktu, że bank wystawia za każdym razem kolejny tytuł egzekucyjny, który – by stać się tytułem wykonawczym - musi być opatrzony klauzulą wykonalności. Zabezpiecza to obrót prawny i daje zobowiązanemu możliwość przedstawienia swoich racji (prawo do wysłuchania). Usuwa też problemy związane z możliwością uzyskania przez bank kilku tytułów wykonawczych na podstawie jednego tytułu egzekucyjnego. Wynika stąd, że wyjątkowe uprawnienie banków, zawarte w art. 96 p.b., wyłącza możliwość stosowania w stosunku do b.t.e. art. 793 k.p.c. w tym sensie, że bank chcąc uzyskać kolejny tytuł wykonawczy musi wydać dalszy bankowy tytuł egzekucyjny, który będzie przedmiotem postępowania sądu o nadanie mu klauzuli wykonalności. W związku z tym powstaje pytanie, jakie elementy powinien zawierać dalszy b.t.e.

Na tle art. 96 ust. 1 i 2 p.b. w piśmiennictwie trafnie przyjęto, że każdy b.t.e. powinien zawierać: wskazanie podstawy wydania b.t.e., oznaczenie banku-wystawcy (tj. wierzyciela), oznaczenie dłużnika, wskazanie zakresu zadłużenia dłużnika (podstawowego wraz z odsetkami i terminami płatności), datę wystawienia b.t.e., określenie czynności bankowej z której wynikają dochodzone roszczenia, oświadczenie o wymagalności dochodzonego roszczenia, pieczęć banku wystawiającego b.t.e., podpisy osób uprawnionych do działania w imieniu banku.

„Dalszy” tytuł egzekucyjny, o jakim mowa w art. 96 ust. 3 p.b. powinien zawierać wymienione wyżej elementy, a nadto numer kolejny tytułu i cel dla którego zostaje wydany, jeżeli dłużnikiem jest ta sama osoba przeciwko której bank wystawił już pierwszy tytuł egzekucyjny. Podobnie, jeżeli za dług odpowiada więcej niż jedna osoba. Wynika to z wykładni językowej, funkcjonalnej i celowościowej tego przepisu.

W języku polskim „dalszy”, znaczy tyle, co późniejszy (zob. *Wielki słownik wyrazów bliskoznacznych pod red. Mirosława Bańko*, Warszawa 2005, s. 114). Nie jest wykluczone, że „dalszy” b.t.e. może mieć tę samą datę co pierwszy b.t.e., np. wtedy, gdy już istnieje potrzeba skierowania egzekucji do różnych przedmiotów

znajdujących się nie w tym samym miejscu, co ma znaczenie dla właściwości miejscowej komornika. Ten „dalszy” tytuł jest jednak zawsze „późniejszy” w czasie, bo jest oczywiste, że dwóch tytułów nie można sporządzić w tej samej chwili. Ze względu na okoliczność, by nie mylić tytułów, tytuł „dalszy” powinien mieć numer kolejny. Również „dalszy” tytuł powinien wskazywać cel ze względu na który został wystawiony (np. określenie przedmiotu do którego ma być skierowana egzekucja; wynika to także z art. 97 ust 1 i 2 p.b., który „rozwija” art. 96 ust. 3 p.b.). Cel wystawienia dalszego tytułu egzekucyjnego nie może wynikać tylko z wniosku wierzyciela o nadanie klauzuli wykonalności; nie można bowiem dokonywać wykładni bankowego tytułu egzekucyjnego, opierając się na treści wniosku o nadanie klauzuli wykonalności i stosując np. art. 65 k.c.

Bank P.(...) S.A. w Ł., do wniosku z dnia 7 sierpnia 2003 r. o wydanie drugiego tytułu wykonawczego, dołączył bankowy tytuł egzekucyjny Nr (...) z dnia 4 kwietnia 2003 r. (znajduje się w aktach Komornika Sądowego Rewiru VII przy Sądzie Rejonowym w K., VII KMO 286/04), identyczny z tym, który dołączony był do pierwszego wniosku z dnia 17 kwietnia 2003 r. (k. 2-4) i na który została już nadana klauzula wykonalności. W tym drugim tytule nie został podany cel, ze względu na który tytuł został wystawiony i inny numer niż tytułu pierwszego. Wynika z tego, że bankowego tytułu wykonawczego, dołączonego do wniosku o wydanie drugiego tytułu wykonawczego, nie można – w świetle powyższych wywodów - potraktować jako dalszego tytułu egzekucyjnego w rozumieniu art. 96 ust. 3 p.b.

W tej sytuacji, odpowiedź na przedstawione zagadnienia prawne okazała się niepotrzebna dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 390 § 1 k.p.c.).